

Jaarplan Programma Warmte en Koude Metropoolregio Amsterdam juni 2016 - juni 2017

warmte **koude**
metropoolregio amsterdam

INLEIDING

Ons programma kent inmiddels 32 publiek-private partijen. In het vorige jaar hebben we de gemeenten Almere, Diemen en Ouder-Amstel, Liander, SADC, TNO en ECN mogen verwelkomen. Met de komst van de gemeente Almere is tevens onze doelstelling verhoogd naar 500.000 woningequivalenten aangesloten op het regionale warmtenet in 2040. Daarvan zijn er nu 170.000 gerealiseerd. De samenwerking wordt financieel mogelijk gemaakt door alle aangesloten partijen en wordt ondersteund vanuit het Ministerie van EZ.

Dit is het tweede jaarplan van het programma Warmte en Koude MRA. Terwijl het vorige jaar in het teken stond van de technische en organisatorische rondes met Grand Design en Roadmap Duurzame Warmte als eindproducten zal het komend jaar in het teken staan van de projecten zelf. We gaan individuele warmteprojecten in de MRA stimuleren, gemeenten ondersteunen met plannen voor de warmtetransitie en aardgasloze wijken en we pakken nieuwe projecten op die voortkomen uit Grand Design en Roadmap.

Mits onze EFRO-subsidie wordt goedgekeurd kunnen we dit jaar een projectenbureau starten met een deskundigen-pool die door individuele projecten kan worden ingezet. We gaan dus een nieuwe fase in voor ons programma met meer structuur, regie en professionaliteit.

Het Grand Design is vorig jaar in een interactief proces met de stakeholders tot stand gekomen. Aan de organisatorische tafel hebben we vervolgens gediscussieerd over de vragen hoe we dit Grand Design dichterbij realisatie kunnen brengen. Dit heeft geresulteerd in een aantal conclusies en acties die weergegeven staan in de Roadmap Duurzame Warmte die in september door de stuurgroep wordt opgesteld en voorgelegd aan de stakeholders. Met de Roadmap proberen we de voortgang te markeren, het vergrootte inzicht vast te leggen en de partijen betrokken te houden. In de Roadmap staan allerlei projecten die opgepakt dienen te worden door stuurgroep, kernteam en warmte-regisseur dan wel door de deelnemende partijen zelf, afzonderlijk of gezamenlijk.

Dit jaarplan is dan ook vooral een uitwerking van projecten die voortkomen uit het Grand Design en het Roadmap.

1. DE SAMENWERKING

In de Samenwerkingsovereenkomst van juni 2015 hebben partijen met elkaar afgesproken om de huidige knelpunten ten aanzien van warmtenetten aan de vraagkant weg te nemen. De ambitie is dat partijen in samenwerking komen tot:

- » betere tarieven voor eindgebruikers zodat deze financieel voordeel hebben;
- » meer keuzevrijheid voor eindgebruikers;
- » inzet op duurzaamheid van de warmte of duurzaam gebruik van restwarmte;
- » voldoende flexibiliteit op langere termijn bij technologische ontwikkelingen.

De partijen hebben de collectieve ambitie om op termijn te komen tot een robuust, efficiënt, open, slim, duurzaam regionaal warmtenet. Ingezet wordt op:

- » het aansluiten van bestaande bouw in de MRA;
- » het leveren van duurzame warmte aan de glastuinbouw;
- » het realiseren van een grootschalige regionale hoofdinfrastructuur voor warmte;
- » het oplossen van belemmerende wet- en regelgeving en gezamenlijk optrekken met het Ministerie van EZ als het gaat om Europese regelgeving of financiering.

Nadrukkelijk zijn principes van samenwerking opgenomen in de overeenkomst. Daarbij is gesteld dat wederzijds vertrouwen, open communicatie en transparantie essentiële bouwstenen zijn in het komen tot een regionaal warmtenet op de lange termijn. De warmteregisseur ziet het als zijn taak om partijen te verbinden, om tot een aanpak te komen die gedragen wordt door alle partijen. Daar waar nodig heeft het programma ook een aanjagende rol. Denk aan geothermie en innovatie, maar ook aan projecten die wenselijk zijn vanuit het Grand Design maar die nu nog niet door een partij of samenwerkingsverband worden opgepakt. Uiteraard wordt ook de regisserende rol opgepakt wanneer het nodig is om projecten meer op elkaar aan te laten sluiten.

Er komt veel op ons af. Stuurgroep, kernteam en warmteregisseur kunnen het niet alleen en zeker niet met de huidige budgetten. Er is wat dat betreft nog te weinig uitvoeringsbudget waardoor niet alles even adequaat kan worden opgepakt. Mogelijk dat de EFRO-subsidie daar soelaas in kan bieden. Vooralsnog leunt het programma vooral ook op de deelnemende partijen. Dit jaar zal daar dan ook wat meer aanspraak op worden gemaakt.

2. WARMTEAANBOD

Geothermie

Voor het realiseren van de schaa sprong in collectieve warmte is geothermie van groot belang. Het Grand Design voorziet in een minimale behoefte aan geothermisch vermogen van 200 MW. Dit is een majeure opgave, die gegeven de omvang en de tijdsdruk publiek-private samenwerking vereist. Hiertoe wordt door de provincie een werkgroep Versnelling Geothermie MRA ingesteld. De warmteregisseur zal deelnemen aan deze werkgroep en eind 2016 moet er een plan van aanpak liggen.

Tata Steel

In het Grand Design zijn bronnenscenario's uitgewerkt. Daarin is voor Tata Steel uitgegaan van maximaal 200 MW aan restwarmte. Indien dat niet beschikbaar is legt dat extra druk op andere bronnen. Tata Steel zal eind 2016 meer duidelijkheid geven over de hoeveelheid pure restwarmte die beschikbaar is onder verschillende condities en scenario's. Daarbij moet inzichtelijk worden wat mogelijk is dichtbij (warmte in de IJmond) en ver weg (warmte via een backbone voor Greenport Aalsmeer) en wat realiseerbaar is op korte en op lange termijn.

Verduurzamingsstrategie

AEB/Nuon stellen in 2016 een visie op hoe tot 2040 tot vergroening kan worden gekomen van hun belangrijkste bronnen (AEB, Diemer Centrale).

Warmtebronnen register MRA

Naast de benodigde majeure bronnen kan een diversiteit aan warmtebronnen lokaal warmte invoeden op een regionaal net. Het gaat o.a. om industriële restwarmte, geothermie, biogas, rioolwater-zuiveringen, datacenters, Power to Heat en houtcentrales. Van veel van deze bronnen is de locatie

bekend. Verdere ontwikkeling is zinvol indien er een warmtenet in de buurt is of komt. De programmaregisseur laat daarom een Warmtebronnenregister opstellen, met onderscheid naar hoge en lage temperatuur, dat initiatiefnemers aanvullen en raadplegen op het moment dat warmte initiatieven zinvol tot ontwikkeling komen.

Duurzaamheidsladder warmtebronnen

Partijen hebben behoefte aan een ladder van duurzame warmte (van hoge naar lage CO2-reductie). Deze ladder is tevens een communicatiemiddel en dient geaccepteerd te zijn door milieubeweging, overheden en bedrijfsleven. De ladder levert tevens input op voor mogelijke certificering en de merit order en geambieerd wordt om deze landelijk ingevoerd te krijgen. De programmaregisseur brengt een werkgroep samen voor realisatie van de ladder, waar ook milieuorganisaties zoals Greenpeace aan deelnemen. Begin 2017 moet de duurzaamheidsladder klaar zijn.

3. WARMTEVRAAG

Gemeentelijke plannen voor de warmtetransitie

De bij het programma aangesloten gemeenten streven ernaar nog binnen deze raadsperiode plannen voor de warmtetransitie te maken, uiteenlopend van een inventarisatie van alternatieve manieren van verwarmen per buurt tot concrete plannen voor de uitfasering van aardgas in bepaalde wijken. De gemeenten worden daarbij ondersteund door de provincie, netbeheerder en warmteregisseur. Gemeenten zullen actief van elkaar leren en een eenduidige aanpak ontwikkelen. Daar waar het kan zullen gemeenten pilots starten voor aardgasloze wijken in de bestaande bouw, daarbij ondersteund door het Rijk met o.a. experimenteerruimte in de wetgeving.

Bundeling warmtevraag Greenport Aalsmeer

Tuinders zijn behalve warmtevragers ook leverancier van warmte. Zij blijken goed in staat, en gemotiveerd, om zelf hun energiegebruik te managen, monitoren en verhandelen, ook onderling. Door tuinders gebiedsgewijs als collectieve klant te beschouwen en behandelen, dus met een eigen warmtenet in coöperatief beheer, geeft dat de tuinbouwsector, de netbeheerder en de warmteproducent de benodigde speelruimte en zekerheid om te investeren in een op hun behoefte afgestemd warmteaanbod. Greenport Aalsmeer zorgt voor vraagbundeling vanuit een collectief dat actief als gesprekspartner binnen het warmteprogramma participeert.

Experimenten tarieven en keuzevrijheid

In de lopende warmteprojecten zullen de partners zoeken naar nieuwe mogelijkheden voor tarieven en de keuzevrijheid die daarin geboden kan worden. De nieuwe warmtewet creëert deze mogelijkheid.

Ontwikkeling tools voor objectieve beoordeling proposities voor huursector en VVE's

De warmteregisseur zorgt ervoor dat de dialoog met woningcorporaties, huurders, particuliere ingenieurs en de utiliteitssector wordt geïntensiveerd en tools worden ontwikkeld om te komen tot de best betaalbare methoden om woningen te verwarmen binnen een aardgasvrije context.

4. MARKTORDENING

Simulatie knooppuntenmarktmodel

De gemeente Zaanstad brengt een werkgroep bijeen die het Knooppuntenmarktmodel verder uitwerkt o.a. middels een simulatiemodel en waarbij ervaringen uit Denemarken en de kennisontwikkeling binnen Zuid Holland worden meegenomen.

Verkennen wat er geregeld moet worden bij nieuw marktmodel in de MRA

Bij de voorziene groei van het warmtesysteem zal dat gevoed worden door een mix aan warmtebronnen. Ook de afnemerskant zal diversificeren. Ter voorbereiding zal binnen de MRA verkend worden welke rollen in het uiteindelijke warmtesysteem bezet moeten worden en wat dat betekent voor de keuzes die in het heden worden gemaakt.

Afstemming tussen lopende projecten

Veel van de huidige lopende projecten kunnen in de toekomst deel uit gaan maken van het grotere warmtesysteem. Dat zal voor onderdelen van projecten extra eisen opleveren, bijvoorbeeld voor leidingverloop, diameters en aansluitmogelijkheden. Om die eisen te benoemen en dit in de huidige projecten vooraf goed te regelen zal een overleg tussen de projectleiders gestart worden. De warmteregisseur organiseert dit overleg. Ook zal centraal een projectenportfolio worden bijgehouden. Het programma ondersteunt ook nieuw op te zetten projecten o.a. met cofinanciering van haalbaarheidsonderzoeken. Een voorbeeld betreft het project om de ontwikkeling van het datacentercomplex van SADC te koppelen aan de ontwikkeling van het tuinbouwcomplex PrimA4a als het gaat om levering van warmte en elektriciteit.

5. INNOVATIE, KENNIS EN COMMUNICATIE

Innovatie

Voor het efficiënt aanleggen en exploiteren van een regionaal warmtenet is in het Grand Design verkend welke innovaties nodig zijn. Daarbij zijn genoemd: cascadering, slimme besturing, Hoge Temperatuur Opslag, planning en dimensionering van leidingen en het combineren van diverse infrastructuren (in aanleg en in bedrijf). Deze uitdagingen gelden zeker niet alleen voor de MRA en vragen een nationale benadering. De warmteregisseur stelt samen met TNO, ECN en het Programmabureau Warmte en Koude Zuid Holland een innovatieagenda op.

Kennisdisseminatie Zaanstad

Samen met de gemeente Zaanstad en het Warmtenetwerk organiseren we in september een workshop waar we de resultaten van het afwegingskader voor corporaties bespreken met corporaties. Dit integrale afwegingskader met proposities voor corporaties als het gaat om grondgeboden woningen, portiekflats en galerijflats is gemaakt door het bureau Innoforte in opdracht van het warmteprogramma. Dit model moet leiden tot meer begrip en waardering bij woningcorporaties voor de warmtepropositie.

Publiekscampagne

Duidelijk is dat het komend jaar veel meer moet gebeuren om het grote publiek te informeren over de aanstaande warmtetransitie. Slechts 14% van de Nederlandse huishoudens is op de hoogte van het Rijksvoornemen om aardgas uit te faseren. We zien het als onze taak om bij te dragen aan een hoger percentage en aan meer draagvlak voor de nodige maatregelen die gemeenten, netbeheerder en corporaties gaan treffen. Het programmabureau Warmte en Koude Zuid-Holland heeft het initiatief genomen voor een grootschalige publiekscampagne met de titel Van gas los. Het programmabureau wil in 2016 samen met ons, milieuorganisaties (o.a. Hier Klimaatbureau, Greenpeace, Stichting Natuur & Milieu en Urgenda) een campagne opstarten die een handelingsperspectief biedt onder het motto 'het kan wel!' Daarbij wordt gebruik gemaakt van warmte-koude kaarten, interactieve tools, social media en (betaalde) zendtijd. Het ministerie van EZ maar ook corporaties hebben aangegeven baat te hebben bij een brede maatschappelijke roep om van aardgas los te komen. Of en hoe we deelnemen wordt dit jaar duidelijk.

6. FINANCIERING PROJECTEN

Inrichten klankbord van financiers

De discussie over financierbaarheid en bankability van warmteprojecten moet steviger worden verankerd. Daarin komen vragen aan de orde over investeringsomvang en -tempo, en het gewenste rendement in relatie tot het risicoprofiel. Partijen hebben de wens uitgesproken te komen tot een klankbord van financiers (op bestuurlijk niveau) en het beschikbaar stellen van financiële professionals op werkvloerniveau. De warmteregisseur neemt hiertoe het initiatief.

Verkenning regionaal warmtefonds

Vanuit het oogpunt van het Grand Design kan het wenselijk zijn projecten op te starten die op zichzelf geen positieve businesscase hebben en daarom uit zich zelf niet tot stand komen maar die wel een positief effect hebben op het geheel. In deze gevallen wordt in regionaal verband gezocht naar oplossingen waaronder een fonds voor financiering van de meerkosten die ontstaan als een project onderdeel wordt van het regionale perspectief. De warmteregisseur onderzoekt samen met partijen de mogelijkheid te komen tot een dergelijk regionaal warmte- en/of garantiefonds voor moeilijke projecten of aanpassingen en of uitbreidingen van projecten vanuit het belang van het Grand Design.

7. ORGANISATIE

Projectenbureau en EFRO

Gezamenlijk gaan partijen investeren in een sterk projectbureau dat is uitgerust met middelen (kennis, kunde en geld) en met mandaat om projecten te versnellen, projecten op te schalen of aan te passen zodat deze passen in het Grand Design en projecten van de grond te krijgen die door niemand worden opgepakt, maar die wel van belang zijn voor het Grand Design. Voor dit doel wordt een EFRO-subsidie aangevraagd. De Amsterdam Economic Board is de beoogde aanvragende instantie. Eind 2016 moet het tot een effectieve aanvraag leiden. De warmteregisseur komt vervolgens met een plan hoe dit projectenbureau het best kan worden ingericht. Het ligt voor de hand dat de deskundigenpool een plek krijgt bij de Board.

ELENA

Onderzocht wordt of het programma uiteindelijk in aanmerking kan komen voor een ELENA-subsidie. ELENA (European Local Energy Assistance) is een subsidie voor het uitwerken van een projectplan voor een grootschalige investering. ELENA is bedoeld als een extra stimulans om lokale overheden te steunen in het beter uitwerken van een groot energieproject, bijvoorbeeld met een uitgebreider businessplan. Van de kosten voor deze uitwerking wordt maar liefst 90% vergoed. Het lijkt erop dat de warmtenetten in de MRA kansrijk zijn voor een dergelijke subsidie. Het komend jaar wordt onderzocht of dat het geval is.

Meer partijen

We trachten het komend jaar minstens twee nieuwe partijen te verbinden aan het programma. Mogelijk wordt ook samenwerking gezocht met gemeenten ten noorden van de MRA.

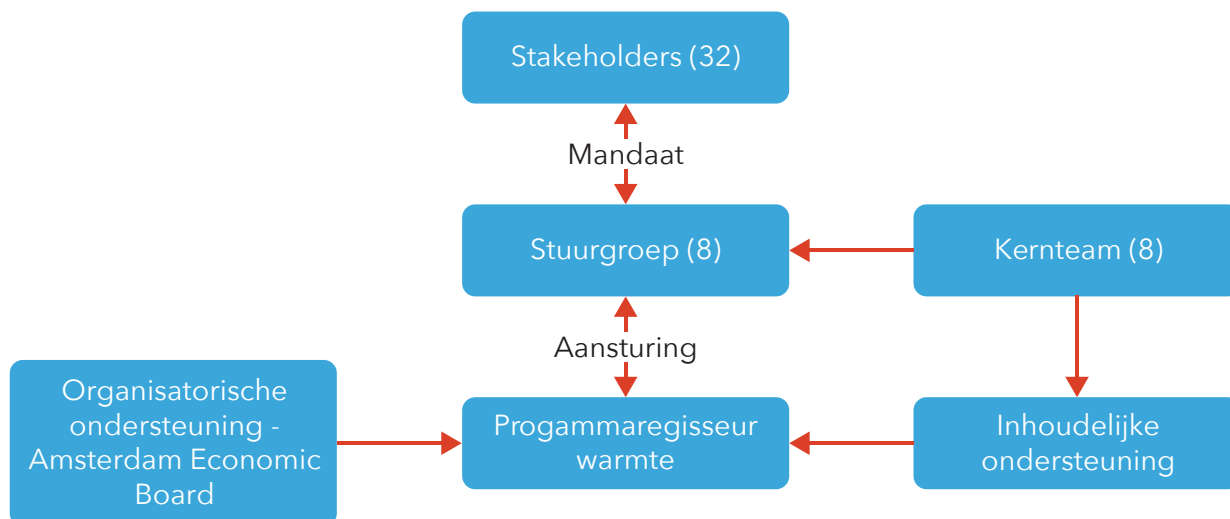
8. GOVERNANCE

De warmteregisseur is gestationeerd bij de Amsterdam Economic Board. De Board fungeert als werkgever. Voor een bedrag van € 25.000,- wordt door deze organisatie begeleiding verzorgd op het gebied van financiën, secretariaat, vergaderruimte en communicatie.

De warmteregisseur legt verantwoording af aan de stakeholders via stakeholdersbijeenkomsten die twee keer per jaar worden georganiseerd. Tussentijds wordt de warmteregisseur aangestuurd door een stuurgroep van acht vertegenwoordigers van de 32 betrokken partijen.

De warmteregisseur krijgt ondersteuning van een kernteam bestaande uit medewerkers die verbonden zijn aan de leden van de stuurgroep. Dit kernteam komt om de drie weken bij elkaar. Het ministerie van EZ is in de persoon van Jos Karssemeijer agendalid.

Schematisch komt het geheel neer op het volgende:

Voortvloeiend uit de ondertekening van de Green Deal met de ministeries van EZ en I&M is een werkgroep opgericht die belast is met de uitvoering. In deze werkgroep zitten vertegenwoordigers van het programma Warmte en Koude Zuid Holland en de MRA. Er is regelmatig overleg met het Ministerie over de voortgang.

9. BEGROTING

Het programma is gestart in juni 2015, waardoor we uit zijn gegaan van jaarschijven die lopen van juni tot juni. De Samenwerkingsovereenkomst zijn partijen aangegaan voor drie jaar, dus tot juni 2018. Na deze periode zal worden besloten over een mogelijke verlenging. De bijdrage van het Rijk is middels de Green Deal eveneens voor drie jaar geregeld.

Zoals eerder gesteld zijn we bezig met een EFRO-aanvraag. De bijdragen van de deelnemende partijen, de Rijksbijdrage en een mogelijke provinciale bijdrage dienen in die aanvraag als cofinanciering. Indien de aanvraag wordt gehonoreerd, wordt de begroting aangevuld en aangepast. In feite vervangt dan de nieuwe uitgebreide begroting deze, die we aldus kunnen beschouwen als de minimale variant.

In de begroting zijn alleen die projecten genoemd die aanspraak maken op het uitvoeringsbudget. Andere projecten betreffen vooral uren van de warmteregisseur dan wel van afzonderlijke deelnemende partijen.

10. VERANTWOORDING

Jaarbegroting MRA Warmte en Koude		
Kosten	2016-2017	2017-2018
Inzet Warmteregisseur (2,5 d/w)	€ 125.000	€ 125.000
Bureaunkosten	€ 25.000	€ 25.000
WARMTEAANBOD	€ 30.000	€ 30.000
Warmtebronnenregister		
Duurzaamheidsladder		
WARMTEVRAAG	€ 30.000	€ 30.000
Bijdrage aan gemeentelijke warmtetransitieplannen		
Experimenten tarieven en keuzevrijheid		
Ontwikkeling afwegingstool voor corporaties		
MARKTORDENING	€ 30.000	€ 30.000
Simulatie knooppuntenmarktmodel		
Ondersteuning haalbaarheidsonderzoeken		
INNOVATIE, KENNIS EN COMMUNICATIE	€ 25.000	€ 25.000
Innovatie		
Kennisdisseminatie Zaanstad		
Publiekscampagne		
ORGANISATIE	€ 32.000	€ 25.000
Onderzoek ELENA-aanvraag		
Afronding organisatorische ronde tafel		
Totale kosten	€ 297.000	€ 290.000
Inkomsten	2016-2017	2017-2018
Deelname partijen (31)	€ 155.000	€ 155.000
Bijdrage AMEC Board (in 'natura')	€ 25.000	€ 25.000
Bijdrage Rijk vanuit Green Deal	€ 110.000	€ 110.000
Inzet restant 2015-2016	€ 7.000	
Totale inkomsten	€ 297.000	€ 290.000

In de Samenwerkingsovereenkomst is vastgelegd dat de Amsterdam Economic Board binnen twee maanden na ieder programmajaar een financiële verantwoording opstelt. Deze zal derhalve worden afgerond op zijn laatst op 1 augustus 2017 en zowel worden voorgelegd aan de samenwerkingspartners, de stuurgroep en het Ministerie van EZ.